

سرقت علمی: تعریف، مصادیق‌ها و راهکارهای جلوگیری، پیشگیری و تشخیص

سیده زهرا بطحائی دانشیار دانشکده علوم پزشکی، دانشگاه تربیت مدرس

تاریخ دریافت: ۹۰/۶/۲۸ تاریخ پذیرش: ۹۰/۸/۲۵

از صفحه ۶ تا ۱۸

چکیده

سرقت علمی به این صورت تعریف شده است: "برداشتن و به نام خود قلمداد کردن ایده یا کلمات دیگران". بعضی از موارد سرقت علمی که توسط دانشجویان و محققین انجام و مشاهده شده است، ناشی از ندانستن مصادیق این عمل است. شرط اصلی و لازم برای اجتناب از سرقت علمی، اطلاع دقیق درباره آن است. کسی که در مورد حد و مرز مجاز استفاده از دستاوردهای دیگران چیزی نداند، نمی‌تواند از ارتکاب به این جرم مصون باشد. هر چند که در این مورد اخیراً مقالاتی به زبان فارسی نیز منتشر شده است؛ ولی در مقاله حاضر تلاش شد تا معنی، مصادیق، روش‌های تشخیص، راهکارهای اجتناب و چگونگی ممانعت از شیوع سرقت علمی مورد بحث قرار گیرد، تا با شناخت بهتر موضوع بتوان امکان ارتکاب را از بین برد.

واژگان کلیدی

سرقت علمی، روش‌های تشخیص، مصادیق سرقت علمی، راهکارهای جلوگیری

کارگاه

۶
دوره دوم
سال چهارم
پاییز ۹۰
شماره ۱۶

مقدمه

امانت‌داری علمی^۱ و رعایت اخلاق علمی واژه‌هایی است که هر دانش‌پژوه و محقق دوست دارد واجد ویژگی‌های آن باشد، و در عرصه علمی که در آن گام برمی‌دارد توفیق دستیابی به نوآوری‌هایی داشته باشد که بتواند آنها را با رعایت تمام حقوق مترتب بر آن، به نام خود ثبت و به جهانیان عرضه کند. هر چند که موانعی در این راه صحیح و راست وجود دارد که محقق را آگاهانه یا ناآگاهانه به دام بلاهایی پر پیچ و خم دچار می‌کند. یکی از مهمترین این بلاها، سرقت علمی^۲ است. سرقت علمی واژه‌ای است که در دهه اخیر وارد عرصه علمی ایران شده است، هر چند که اساس این لغت جدید نیست و از قدیم شناخته شده بوده و مورد بحث در بین علما و دانشمندان عرصه‌های متفاوت در تمام دنیا بوده است. برخلاف اینکه تصور می‌شود این جرم در ایران یا برخی کشورهای خاص اتفاق افتاده یا می‌افتد، باید اذعان داشت که این جرم از دیرباز در کشورهای مختلف دنیا به وقوع پیوسته و هنوز نیز واقع می‌شود و طبیعتاً در کشورهایی که تولیدات علمی آنها بیشتر است، امکان وقوع این تخلف نیز بیشتر است ولی با توجه به گسترش ارتباطات، بخصوص از طریق اینترنت و امکان دستیابی به متون مختلف از سراسر دنیا و مقایسه آنها، شناسائی این پدیده نسبت به قبل، بیشتر شده و امکان تشخیص این تخلف افزایش یافته است. بنابراین در تمامی کشورهای پیشرفته یا در حال پیشرفت، دست اندرکاران عرصه‌های علمی تلاش می‌کنند تا نه تنها نسبت به تعریف این واژه و مصادیق آن اقدام نمایند، بلکه انگیزه‌های وقوع آن را نیز شناسایی نمایند. به این ترتیب هم از طریق بالا بردن سطح فهم عمومی و اختصاصی، و آگاهی دادن به دانشجویان و هم با از بین بردن انگیزه‌ها، مانع وقوع این جرم بشوند. همچنین در صورتی که باز هم متخلفی وجود داشت، از طریق مجاری و راهکارهای قانونی، متخلف یا متخلفین را مورد پیگرد قرار داده و به طور مناسب آنان را جریمه نمایند. چرا که در دنیای امروز که تمامی انگیزه‌های علمی و اخلاقی با سیاست نیز آمیخته شده است، دیگر وقوع یک جرم به یک فرد یا افراد محدود بر نمی‌گردد،

1. Academic integrity
2. Plagiarism

بلکه تمام جامعه را تحت‌الشعاع قرار می‌دهد.

مفهوم سرقت علمی در کلمات دیگری نظیر تقلب در امتحانات^۱ نیز، یافت می‌شود با این تفاوت که معمولاً تقلب در سطوح مختلف تحصیلی از ابتدائی تا بالاتر ممکن است اتفاق بیفتد ولی سرقت علمی در سطوح بالاتر تحصیلات، و در تحصیلات تکمیلی اتفاق می‌افتد. باید توجه داشت که سرقت علمی با موارد مشابه مثل دزدی ادبی و کپی رایت^۲ تا حدودی متفاوت است و قوانین مترتب بر آن نیز در بعضی کشورها فرق دارد.

این سوالات که چرا فرد یا افرادی در دوره‌های تحصیلات تکمیلی و پس از آن مرتکب چنین خلافی می‌شوند؟ انگیزه و علت انجام آن چیست؟ آگاهانه یا ناآگاهانه دست به ارتکاب چنین عملی می‌زنند؟ و غیره، نکات قابل توجهی است که در مقالات و کتب متعددی در کشورهای مختلف دنیا راجع به آنها بحث شده و می‌شود. از آنجائی که زمینه‌های بروز این جرم در تمام نقاط دنیا تا حدی یکسان و مشابه است ولی در کشورهای خاص نیز ممکن است زمینه‌های منحصر به فردی داشته باشد، شناسائی عوامل بروز آن در هر کشور و منطقه از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است. با این شناسائی دقیق و علمی، زمینه‌های بروز ارتکاب این جرم را می‌توان از میان برداشت و یا حداقل آن را تقلیل داد.

در این مقاله، هدف ما ضمن ارائه تعریف سرقت علمی و شناخت انواع آن، بالا بردن آگاهی جامعه علمی از مصادیق آن است تا افراد در درجه اول خود به مراقبه از چگونگی انتشارات علمی خود بپردازند و ناآگاهانه آلوده به این جرم نشوند. همچنین ارائه راهکارهایی به منظور شناسائی این جرم باعث می‌شود که افراد بتوانند یکدیگر را کنترل کنند و بخصوص در هنگام داوری مقالات و دست‌آوردهای علمی با استفاده از این راهکارها، مانع انتشار مطالب به سرقت رفته گردند و از شیوع این جرم جلوگیری نمایند. از طرفی مسئولین محترم در تمام رده‌های تصمیم‌گیری و سیاست‌گذاری، با توجه به عواملی که موجب سوق محققین و نویسندگان به این جرم می‌شود، انگیزه‌های وقوع آن را از بین ببرند. به عبارت دیگر نحوه تصویب قوانین و سیاست‌گذاری‌ها

1. Cheating
2. Copyright

باید آن چنان مطابق با واقع باشد که افراد برای دستیابی به مدارج و مراحل بالاتر یا نیازی به سرقت علمی پیدا نکنند و یا احساس نکنند که از این طریق می‌توانند به هدف خود دست یابند.

سرقت علمی چیست؟

همان‌طور که در بالا ذکر شد، یکی از شکل‌های نادرست استفاده از تولیدات علمی دیگران (Academic dishonesty)، یا خیانت در امانت علمی می‌باشد که به نوعی سرقت علمی بشمار می‌آید. سرقت علمی است. بر اساس تعریف ارائه شده این واژه عبارت است از: "استفاده از لغات یا ایده دیگران به عنوان ایده خود. این امر ممکن است به دلیل جهل یا عدم اطلاع از راه صحیح تشکر از دیگران یا منبع دادن به آنها باشد. همچنین ممکن است به طور عمد و به قصد فریب دیگران انجام شود." (Zeegers et al., 2008)

در فرهنگ‌های لغات نیز این واژه به طور کلی به همین صورت تعریف شده است، هر چند که عبارات دیگری همچون موارد ذیل برای توضیح بیشتر این لغت بکار رفته است (van Brammer, 1995 و وبگاه دیکشنری، ۳):

استفاده از تولیدات و نوآوری‌های علمی دیگران بدون ذکر منبع و اجازه از آنها. ارائه دادن ایده یا یافته دیگری، به عنوان یک مورد جدید و اولیه. بکاربردن بدون اجازه یا تقلبی افکار یا بیان دیگران و ارائه آنها به عنوان یافته اصلی خود. دزدیدن و به حيله ارائه دادن ایده و نوشته‌های دیگران، به نام خود.

مصداق سرقت علمی کدامند؟

همان‌طور که ذکر شد، انتشار یافته‌های فکری و دستاوردهای تحقیقاتی دیگران به نام خود، مصداق اصلی سرقت علمی است. ولی این عمل همیشه مثل دو روی سفید و سیاه کاغذ، قابل تشخیص نیست و ممکن است به روش‌های گوناگون انجام گیرد. از آن جمله می‌توان به مواردی اشاره نمود که در منابع به عنوان مثال ذکر شده است (وبگاههای (۴ و (۵؛ Barnbaum; Liles & Rozalski, 2004) و در سال‌های اخیر نیز متأسفانه جامعه علمی

نیز شاهد نمونه‌هایی از آنها بوده است. با توجه به اینکه در اینجا فقط قصد آگاه‌سازی محققین و نویسندگان محترم نسبت به موضوع است، از ذکر مثال، مورد و نمونه خودداری شده و تنها به موارد اشاره می‌گردد.

تعویض نام و آدرس مقاله، پایان نامه یا رساله‌ای که قبلاً توسط محقق (ین) دیگری در همان کشور یا کشور دیگری انجام و منتشر شده است با نام و آدرس جدید و چاپ یا ارائه در یک مجله یا مرکز دیگر. این کار مصداق بارز سرقت علمی از نوع عمد است.

استفاده از داده‌ها، متون و یافته‌های چند مقاله و تلفیق آن‌ها در یکدیگر به منظور تولید یک مقاله نو. این نوع از سرقت علمی تحت عنوان "The Potluck paper" شناخته می‌شود که شاید بهتر باشد در فارسی به آن "مقاله معجون" گفته شود، چرا که آمیخته‌ای از داده‌های مقالات دیگران است. در برخی موارد، مقاله نویسی یا به عبارت بهتر، مقاله‌ساز، متن را نیز به نحوی تغییر می‌دهد که تشخیص تقلبی بودن آن به سادگی امکان‌پذیر نیست. در این حالت به آن "The labor of laziness" یا "تنبیل کاری" اطلاق می‌گردد، فرد به جای انجام کار اصلی، وقت خود را صرف سوء استفاده از داده‌های دیگران می‌کند.

مقاله ساز، با حفظ محتویات مقاله اصلی، ظاهر مقاله، مثل شکل جداول یا نحوه رسم نمودارها را تغییر می‌دهد. یا مثلاً جداول ارائه شده در مقاله اصلی را به نمودار تبدیل می‌کند، کلید واژه‌ها را تغییر می‌دهد، خلاصه را عوض می‌کند و غیره. به این عمل "استتار جزئی" یا "The poor disguise" گفته می‌شود.

سرقت علمی سبک یا "Style plagiarism" به موردی گفته می‌شود که در آن جمله به جمله یا پاراگراف به پاراگراف یک مقاله، از یک متن دیگر اقتباس می‌شود. این مورد بیشتر به دلیل عدم تسلط به زبان دوم پیش می‌آید. برخی دانشجویان و محققین محترم، داده‌های خود را در الگوهای چاپ شده قبلی قرار می‌دهند و چون با زبان دوم آشنائی کافی ندارند، به زعم خود از قالب نگارشی و جملات نویسندگان دیگر، به طور کامل یا حتی جزئی، استفاده می‌کنند. اگر چه در این مقالات داده‌ها و یافته‌های آزمایشی به خود شخص تعلق دارد ولی چون از قالب یا سبک فکری و نگارشی دیگران استفاده کرده است، یکی از مصداق سرقت

علمی به حساب می‌آید. از اینگونه موارد مثال‌های زیادی از کشورهای مختلف دنیا که به زبان اصلی خود مقاله نمی‌نویسند، مشاهده و گزارش شده است.

انتشار یک مقاله (به طور کامل یا حتی بخشی از اطلاعات، داده‌ها و یافته‌ها) در چند نشریه به طور هم‌زمان یا با فاصله زمانی. این مورد می‌تواند به هر دو صورت عمد یا سهو صورت گیرد. - اگر محقق نتایج یک کار را به طور هم‌زمان به دو یا چند مجله بفرستد و بر حسب اتفاق در دو مجله پذیرفته شود و به چاپ برسد، این از مصادیق سرقت علمی عمد است. چرا که ارسال یک مقاله هم‌زمان به دو یا چند مجله، بر حسب قانون تألیفات، مجاز نیست. این مورد "سرقت علمی از خود"^۱ نیز نامیده می‌شود.

- ولی حالت دیگری نیز از این مورد مشاهده شده است. به عنوان مثال گاهی یک مقاله به یک مجله ارسال می‌گردد ولی بعد از مدت طولانی و مکاتبات فراوان، پاسخ داده نمی‌شود. محقق به ناچار مقاله را به مجله دیگری می‌فرستد. ولی پس از طی مراحل چاپ آن در مجله دوم، به ناگاه متوجه چاپ آن در مجله اول، بدون اطلاع و هماهنگی، می‌شود. اگر چه این مورد، خلافی غیر عمد است ولی به هر حال محققین محترم باید توجه داشته باشند که تا از پس گرفتن مقاله از مجله اول و عدم چاپ آن مطمئن نشده‌اند، آن را برای مجله دیگری ارسال ننمایند. استفاده از عین جملات یا عبارات دیگران بدون ذکر منبع و گذاشتن گیومه. این عمل تحت عنوان "سرقت علمی کپی و درج"^۲ شناخته می‌شود. حتی تغییر چند کلمه در یک جمله نیز نمی‌تواند این جرم را تقلیل دهد و به آن یا سرقت علمی با تغییر چند کلمه^۳ گفته می‌شود. نوع دیگری از سرقت علمی که کمی هم پیچیده است، سرقت علمی استعاره^۴ است. این نوع به حالتی اطلاق می‌شود که از کنایه، تشبیه یا استعاره دیگران برای روشن کردن یک ایده استفاده می‌شود. در شرایطی که چاره‌ای جز بکارگیری این استعاره‌ها نیست، باید از نویسنده اصلی کسب اجازه نمود.

1. Self plagiarism
2. Copy & paste plagiarism
3. Word Switch Plagiarism
4. Metaphor plagiarism

سرقت علمی ایده^۱ به وضعیتی اطلاق می‌شود که در آن یک شخص، ایده، یا پیشنهاد خلاقانه دیگری برای رفع یک معضل را، به نام خود مطرح می‌کند.

استفاده از جداول یا نمودارهای دیگران در مقاله خود، بدون کسب اجازه یا ارائه منبع. دانشجویان و محققین محترم باید توجه داشته باشند که بعضی از مجلات اجازه استفاده از حتی یکی از جداول، نمودارها، تصاویر و غیره را بدون کسب مجوز، حتی در مقالات مروری نمی‌دهند. در حالی که بعضی دیگر ممکن است به صرف ارائه منبع، این عمل را مجاز دانسته باشند. بنابراین قبل از اقدام به استفاده از این چنین مواردی، حتما باید دستورالعمل‌های مجله اولیه را به طور دقیق مطالعه نمود تا عمل بعدی مصداق سرقت علمی نباشد.

ترجمه کتب و مقالات بدون اجازه مولف اولیه. این عمل نیز در مواردی که مولف یا انتشاراتی، هرگونه ترجمه اثر و چاپ آن را به طور کامل یا حتی محدود به چند فصل، یا بخش غیرمجاز بداند، جرم محسوب می‌شود. بنابراین به منظور رعایت اخلاق علمی و حق دیگران در انتشار یافته‌هایشان در مواردی که تصریح شده است، باید از مولف اصلی و انتشارات اجازه گرفت و در سایر موارد نیز بهتر است این کار انجام شود.

حتی در استفاده از پاورپوینت‌ها نیز باید دقت لازم را مبذول داشت تا مصداق سرقت علمی قرار نگیرد. بخصوص مواردی که تهیه کننده نام و آدرس خود را در آن ذکر کرده، باید امانت را حفظ کرد. به طور کلی استفاده از هرگونه دستاورد علمی - تحقیقاتی دیگران بدون اجازه آنها، از نظر اخلاقی مذموم است و باید از انجام آن خودداری گردد.

با تمام این‌ها، مواردی وجود دارد که مجاز به کپی برداری هستیم و البته روش خاصی هم برای آن وجود دارد که در بخش‌های بعدی به آن اشاره خواهد شد.

چگونه می‌توان سرقت علمی را تشخیص داد؟

امروزه با نرم‌افزارهای موجود به راحتی می‌توان متن مورد نظر را با تمام متون چاپ شده

1. Idea plagiarism

موجود در منابع مقایسه کرد و سرقت علمی را تشخیص داد. برخی از این نرم‌افزارها مجانی و در دسترس عموم هستند ولی برخی از آنها که توسط مراکز علمی خاص و یا به منظور خاصی طراحی شده است، در شرایط خاصی قابل تهیه یا قابل خریدن است. باید توجه داشت که نتایج خارج شده از این نرم‌افزارها و نمایش درصدهایی که می‌دهند با آگاهی کامل ارزیابی گردد تا دستخوش اغراض سیاسی و سوء استفاده‌های احتمالی قرار نگیرد.

در اینجا به معرفی برخی از این وبگاهها می‌پردازیم.

موتور جستجوی eTBLAST برای تشخیص تشابهات متن‌ها یکی از اولین نرم‌افزارهایی است که وارد این عرصه شد. برای دستیابی به این سامانه مجانی و استفاده از آن می‌توانید از نشانی زیر استفاده نمایید:

<http://etest.vbi.vt.edu/etblast3/>

با وارد کردن نشانی بالا وارد صفحه ذیل می‌شوید. سپس متن مورد نظر خود را در آن جایگذاری کرده و جستجو می‌کنید. نحوه کار با این سایت، چگونگی استخراج داده‌ها، ویژگی‌ها و محدودیت‌های آن که در صفحه "کمک" آن آمده است، در کارگاههای آموزشی، مورد بحث و بررسی قرار می‌گیرد.

دیگر نشانی قابل استفاده، آدرس زیر است:

<http://www.dustball.com/cs/plagiarism.checker/>

در این صفحه نیز با وارد کردن متن مورد نظر می توان تشابهات آن را بررسی نمود. وبگاه www.copyscape.com نیز دارای امکان جستجو به منظور تشخیص سرقت علمی است. در این وبگاه ابتدا باید عضو شد تا بتوان از امکانات آن بهره برد. همان طور که در بالا ذکر شد، نرم افزارها و وبگاههای دیگری هم هستند که امکان بهره برداری از آنها برای محققین و دانشجویان چه به منظور بررسی متن تهیه شده توسط خود یا مقالاتی که جهت داوری ارسال می شوند، وجود دارد. متأسفانه در حال حاضر امکان جستجو برای متون فارسی نیست ولی در آینده نزدیک این امکان نیز فراهم می شود و با توجه به گسترش مجلات فارسی که در وبگاههای مختلف قرار می گیرند، نیاز به این نرم افزارها نیز افزایش یافته است.

راهکارهای جلوگیری از سرقت علمی در متون علمی

از آنجائی که در جهان امروز پیشرفت علوم بر پایه یافته های قبلی استوار است، محققین مجبور هستند که بر پایه دانش قبلی، دانش جدید را بسازند و بر آن سنگ بنا، دیواری نو

بنهند. پس این سوال پیش می‌آید که چگونه می‌توان از دانش پیشینیان استفاده کرد ولی گرفتار کجروی سرقتم علمی نشد (وبگاه‌های ۵ و ۸؛ Barnbaum; Liles & Rozaiski, 2004). استفاده و بکارگیری مطالبی که در هر علمی اصول اولیه و حقایق آن علم قلمداد می‌شود، اطلاعات عام جغرافیایی و تاریخی، مطالبی که برای اطلاع عموم و به طور عام در اینترنت گذاشته شده است، آزاد است و نیازی به منبع ندارد. به عنوان مثال: مولکول‌های آب قادر به تشکیل پیوند هیدروژنی است، کوه البرز در ایران قرار دارد، حافظ شاعر ایرانی بود و سایر مطالبی از این دست.

نقل قول مستقیم و بیان عین جمله از یک دانشمند یا استفاده از عین عبارت بکار رفته در یک متن علمی، با قرار دادن آن در داخل گیومه و ذکر منبع، امکان‌پذیر است. حتی بهتر است، نوع نگارش این عبارت را در متن از لحاظ فونت آن تغییر داد، تا با بقیه متن متفاوت باشد و معلوم شود که این بخش از جای دیگری کپی و به متن شما الحاق شده است. بیان جملات و یافته‌های دیگران و استناد به آنها پس از تغییر انشاء بر اساس برداشت خودتان و با ذکر منبع در انتهای جمله یا پاراگراف. به این عمل "Rephrasing" گفته می‌شود که بهترین راه برای بکارگیری مطالب دیگران است.

راهکارهای مبارزه با رواج فرهنگ سرقتم علمی چیست؟

باید در نظر داشت و تاکید کرد که تمامی موارد منجر به سرقتم علمی از روی عمد نیست و تمامی خطاکاران نیز مجرم نیستند. بنابراین بهتر است موارد ذیل مد نظر قرار گیرد و شعار همیشگی پیشگیری بهتر از درمان است، حتی در این باره نیز فراموش نشود (وبگاه ۸؛ Barnbaum; Liles & Rozaiski, 2004; Martin, 1994). ریشه‌یابی یک خطا و ممانعت از بروز آن بهترین راه مبارزه با آن است. عوامل ذیل را می‌توان جزء عوامل موثر بر ممانعت از رواج این فرهنگ غلط دانست.

آگاهی دادن: نمی‌توان به دانشجویان و محققین آموزش‌های لازم را نداد و انتظار تخلف را از سوی آنها نداشت. بنابراین پیشنهاد می‌شود همانند دانشگاه‌های معتبر دنیا، برای تمام

دانشجویان، بخصوص دانشجویان تحصیلات تکمیلی به محض ورود به مرکز، دوره‌ها یا کارگاه‌های مقاله نویسی و سرفقت علمی اجباری ارائه گردد.

حذف انگیزه‌های غیرواقعی و شعارگونه جهت دستیابی به آخرین و جدیدترین یافته‌ها و بالاترین مدارج، در کوتاه‌ترین زمان، بدون سرمایه‌گذاری لازم، بدون دانش پایه و بدون تجهیزات کافی. متأسفانه ترغیب مسئولان به بلوغ علمی زودرس از عوامل موثر بروز این خطاست.

خودداری از متهم کردن بی‌جا: بر اساس فرهنگ اصیل اسلامی ما، متهم کردن به ارتکاب گناه و هیاهو کردن پیرامون آن، که خود باعث رواج فرهنگ لابلایگری می‌شود، حتی در مسائل علمی، مجاز نیست. بنابراین موارد مشکوک یا به وقوع پیوسته، باید توسط کمیته متخصصین بررسی گردد و دلیل وقوع نیز مطالعه شود. از متخلف توضیح خواسته شود و بعد حکم صادر گردد. گاهی ممکن است جاگذاری منبع فراموش شده باشد و یا اساساً محقق نمی‌دانسته که این کار مصداق تخلف است.

حذف فشارهای کاذب بر روی دانشجویان و اساتید از برای ارائه مقاله یا اتمام طرح در یک زمان خاص: البته گاهی اوقات برداشتن فشار موجب تنبلی و کم‌کاری می‌شود و یا افراد، کم‌کاری‌های خود را با این مسائل توجیه می‌کنند که به هر حال دست‌اندرکاران باید تمامی جوانب را در نظر داشته باشند و در هنگام وضع قوانین، تمامی پارامترها را مد نظر داشته و استثنائات را در ضوابط قوانین بگنجانند. همچنین از دست رفتن فرصت‌های شغلی برای دانشجویان نیز از مسائلی است که ترغیب کننده وقوع این جرم است و باید مد نظر برنامه‌ریزان باشد.

عدم تسلط به زبان خارجی یکی دیگر از عوامل اصلی بروز این جرم است. بنابراین برنامه‌ریزی صحیح برای رفع این مشکل از گام‌های اساسی است. لازم به ذکر است که بر اساس بررسی‌های به عمل آمده، شیوع این جرم در کشورهایی که زبان اصلی آنها انگلیسی نیست، یکی از دلایل اصلی وقوع آن قلمداد شده است.

عطف به ما سبق نکردن قوانین. گاهی یک قانون سخت‌گیرانه بر اساس وضعیت و

توانایی‌های فعلی نوشته می‌شود، به طور طبیعی اجرای آن برای سال‌ها قبل یا حتی ماه‌های قبل معقول به نظر نمی‌رسد و از عواملی است که افراد را به طرف خطا سوق می‌دهد.

استفاده و بکارگیری از اساتید مجرب در تخصص‌های مورد نیاز. عدم وجود استاد متخصص در زمینه‌های مختلف، بخصوص علوم جدید، و نبودن قانون برای محدود کردن اساتید به حرکت علمی در زمینه تخصصی خود، در کنار شهرت طلبی از عواملی هستند که هر دو استاد و دانشجو را به بیراهه سوق می‌دهند.

آگاهی دادن به عواقب وقوع این جرم و وضع قوانین لازم برای برخورد با مجرم توسط هیئت‌های قضائی متخصص در این رابطه. در کشورهای پیشرفته برای این جرم به تفکیک شدت و میزان آن مجازات‌های مختلفی از حذف واحد برای دانشجویمان، عدم ارتقاء و بازگشت به رتبه قبلی برای اساتید، تا اخراج از دانشگاه یا موسسه و ممنوعیت از فعالیت‌های علمی در نظر گرفته شده است.

نتیجه‌گیری

سرقتم علمی پدیده‌ای است که در سال‌های اخیر در ایران مطرح شده است. هر چند که در دنیا سابقه بیشتری دارد. علت این امر نیز نو بودن رواج تحقیقات و مقاله‌نویسی در ایران نسبت به کشورهای پیشرفته علمی است. یکی از علل وقوع سرقتم علمی، عدم اطلاع مجرمین نسبت به موارد و مصدایق سرقتم علمی است. عدم تسلط به زبان دوم، فشارها برای انتشار دستاوردها و غیره نیز از عوامل دیگر وقوع این جرم هستند. در این مقاله ضمن تعریف سرقتم علمی، مواردی از آن معرفی شده است تا آگاهی عموم نویسندگان و محققین نسبت به این امر افزایش یافته و از ارتکاب آن ممانعت به عمل آید. در عین حال مسئولین محترم نیز با واقع‌نگری و تصویب قوانین مناسب، زمینه‌های ارتکاب آن را از بین ببرند و انگیزه‌های ارتکاب این جرم کاهش یابد. چرا که فرهنگ‌سازی بهترین راه ممانعت از وقوع جرم است.

فهرست منابع

Zeegers P., Deller-Evans K., Egege S. and Klinger C. (2008). "Essential Skills for Science and Technology", Chapter 10: Academic Integrity and Plagiarism, 104-113.

van Bramer S.E. (1995) Widener University,

<http://science.widener.edu/svb/essay/plagiar.html> (Accessed on 1387 up to Aban, 1390).

<http://dictionary.reference.com/browse/plagiarism> (Accessed on 1387 up to Aban, 1390).

http://www.plagiarism.org/plag_article_types_of_plagiarism.html (Accessed on 1387 up to Aban, 1390).

www.lib.ncsu.edu/lobo/lessonplans/14_fivetypes.doc (Accessed on Aban, 1390).

Barnbaum, C. "Plagiarism: A Student's Guide to Recognizing It and Avoiding It." Valdosta State University.

http://www.valdosta.edu/~cbarnbau/personal/teaching_MISC/plagiarism.htm (Accessed on 1387 up to Aban 1390).

Liles J.A. and Rozalski M.E. (2004). "It's a Matter of Style: A Style Manual Workshops for Preventing Plagiarism." College & Undergraduate Libraries, 11 (2), 91-101.

http://www.plagiarism.org/plag_article_plagiarism_faq.html (Accessed on 1387 up to Aban 1390).

Martin B. (1994). "Plagiarism: a misplaced emphasis." Journal of Information Ethics, 3 (2), 36-47. (Now accessed at <http://www.bmartin.cc/pubs/94jie.html>).